

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Ефективність діяльності підприємства багато в чому залежить від організації системи внутрішнього контролю. Разом з тим існуючі методи і форми економічного контролю неспроможні задовольнити інформаційні потреби керівників підприємств — керівники прагнуть отримувати більш якісну та системну фінансову оцінку внутрішньогосподарських процесів, мати можливість своєчасно попереджати фінансові зловживання та протистояти фактам шахрайства.

Усе це вказує на актуальність створення на підприємствах підрозділів внутрішнього аудиту та нормативного регулювання їхньої діяльності.

Узагальнюючи дослідження науковців і думки практикуючих аудиторів, на наш погляд, основні причини повільного застосування внутрішнього аудиту в системі управління українськими підприємствами можна сформулювати таким чином:

1. Недостатність впливу об'єктивних економічних чинників.
2. Брак спеціалістів – професійних внутрішніх аудиторів.
3. Невизначеність поняття внутрішнього аудиту.

Ці проблеми є взаємопов'язаними, взаємозумовленими і взаємозалежними. Розглянемо їх більш детально. Недостатність впливу об'єктивних економічних чинників. Чинниками, які спричинили виникнення і стимулюють подальший розвиток внутрішнього аудиту в Україні, на нашу думку, є:

- напрям розвитку економіки України на вступ до СОТ та інтеграцію в ЄС;
- зростання інвестиційної привабливості українських підприємств;
- поступове збільшення вартості послуг зовнішнього аудиту;
- розвиток корпоративної культури управління.

Україна прагне до євроінтеграції і з кожним роком все більше буде включатися до світових глобалізаційних процесів. Ці процеси відбуваються за певними законами і встановленими стандартами. Українській економіці в цілому і українським підприємствам зокрема

доводиться рівнятися на ці закони і опановувати стандарти. Це стосується і стандартів управління бізнесом. Наприклад, якщо компанія хоче розмістити свої акції на Лондонській або Нью-Йоркській фондових біржах, то наявність служби внутрішнього аудиту є обов'язковою умовою. А при бажанні залучити іноземні інвестиції – великим плюсом для отримання згоди інвестора.

У світовій практиці, якщо у зовнішнього аудитора є впевненість в тому, що внутрішній аудит компанії працює ефективно, він може, використавши результати роботи внутрішніх аудиторів, зменшити обсяг запланованих процедур, а відповідно зменшиться і вартість його послуг. Звичайно, вартість послуг зовнішнього аудиту в Україні, особливо для великих компаній не є низькою, а в подальшому буде збільшуватись відповідно до світових тенденцій. Але проблема в тому, що зараз навіть не всі власники розуміють важливість і необхідність зовнішнього аудиту, не кажучи вже про внутрішній.

З іншого боку, далеко не всі аудитори зможуть оцінити рівень ефективності системи внутрішнього контролю і аудиту. Професія аудитора в нашій державі є молодого, і незалежні аудитори ще не мають достатнього досвіду співпраці з внутрішніми аудиторами та контролерами підприємств, що перевіряються.

Високі стандарти управління бізнесом – це і високий рівень корпоративної культури. Таке поняття у нас тільки зароджується. Відсутність корпоративної культури і низька культура управління взагалі – це проблема знань, проблема браку професійних менеджерів, а також проблема низької оплати праці.

Сертифікацію внутрішніх аудиторів в Україні здійснює Всеукраїнський Інститут внутрішніх аудиторів (ВІВА), який заснований у 2001 році.

Сертифікати видаються за чотирима класифікаціями: «Дипломований внутрішній аудитор» (Certified Internal Auditor, CIA), «Дипломований аудитор фінансових організацій» (Certified Financial Services Auditor, CFSA), «Дипломований аудитор державних організацій» (Certified Government Auditing Professional, CGAP), «Дипломований спеціаліст по самооцінці контролю» (Certified in Control Self-Assessment, CCSA) [123].

Сертифіковані внутрішні аудитори об'єднані в Гільдію професійних внутрішніх аудиторів України. Але їх чисельність на сьогоднішній день ще незначна. Нажаль інформації щодо діяльності цих організацій не так багато. Вони не мають своїх періодичних видань.

Невизначеність поняття внутрішнього аудиту.

Президент Гільдії професійних внутрішніх аудиторів України і Віце-президент Спілки аудиторів України Редько О.Ю. відзначає, що «без науково-методичного забезпечення професійного незалежного аудиту в третьому тисячолітті сама професія не матиме історичної перспективи, а перероджуватиметься в централізований фіскальний контроль» [94].

Це слушне зауваження стосується як зовнішнього, так і внутрішнього аудиту. Дійсно, для успішного і сталого розвитку внутрішньому аудиту не вистачає науково-обґрунтованої теорії.

Сьогодні серед науковців, фахівців-практиків, представників державних органів немає єдиної думки щодо трактування поняття внутрішнього аудиту.

Окрім відсутності широкої практики застосування внутрішнього аудиту в державі, як бази для наукових досліджень, ситуацію ще ускладнює накопичений за радянські часи досвід застосування контрольно-ревізійних функцій в управлінні, який заважає сприйняти аудит як нову концепцію.

Ефективний внутрішній аудит може знизити витрати компанії на зовнішній аудит (якщо зовнішній аудитор буде мати можливість покладатися на результати роботи внутрішнього аудиту, що скоротить обсяг аудиторських процедур, виконуваних зовнішнім аудитором), але не може скасувати необхідність зовнішнього аудиту для компанії. Також важливо врахувати, що не рекомендується користуватися послугами зовнішнього аудитора компанії для проведення внутрішніх аудитів, оскільки подібне поєднання може призвести до втрати принципу незалежності, що є одним із першорядних чинників у роботі зовнішнього аудитора.

Існує проблема з принципами, на основі яких повинен будуватися внутрішній аудит підприємства. Особливої актуальності вони набувають у зв'язку з процесами європейської інтеграції України.

На основі аналізу робіт сучасних вчених та вивчення світового досвіду можна виокремити такі принципи та вимоги щодо організації ефективної системи внутрішнього аудиту на підприємстві:

- надійність (керівництво підприємства повинно встановити надійну та дієву систему внутрішнього аудиту і забезпечити її функціонування);
- динамічність (динамічне приведення у відповідність мети та спонукальних мотивів контрольної діяльності);

- адаптивність (прагнення до підтримки певного балансу внутрішніх можливостей розвитку системи внутрішнього аудиту та зовнішніх, котрі генеруються зовнішнім середовищем);
- саморегуляція (корегування системи внутрішнього аудиту та підтримання її оптимальних параметрів відповідно до змін функціонування на мікро — і макрорівнях);
- постійність (постійне та ефективне функціонування системи внутрішнього аудиту дозволяє своєчасно виявляти випадки шахрайства, господарських порушень та інших відхилень від норм, що регулюють фінансово-господарську діяльність підприємства);
- безперервність розвитку та удосконалення системи внутрішнього аудиту (система внутрішнього аудиту на підприємстві повинна функціонувати безперервно і при її створенні слід ураховувати умови її розробки і особливості майбутнього функціонування, розвитку і удосконалення, оскільки її відповідність реальності і ефективності залежать від рівня компетентності та відповідальності виконавців).

Підводячи підсумки, зазначимо, що запровадження внутрішнього аудиту в системі управління українськими підприємствами гальмується недостатнім впливом об'єктивних економічних чинників, відсутністю чіткої державної політики з цього питання і достатньо обґрунтованої науково-методичної бази.

Література:

1. Адамик О.В. Аудит технічного забезпечення КСБО // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – С. 11-12
2. Внутрішній аудит як необхідність підвищення ефективного управління підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2014_12_16_lutsk/sekcija_6_2014_12_16/vnutrishnij_audit_jak_neobkhidnist_pidvishhennja_efektivnogo_upravlinnja_pidpriemstvom/79-1-0-119.
3. Петренко С. Методологічні підходи до здійснення процесу внутрішнього аудиту / С. Петренко // Бухгал- терський облік і аудит. – 2011. – №7. – С. 37–41.